

ПРОМЯНАТА В ЕВРОПА СЛЕД ИДВАНЕТО НА ВЛАСТ НА ПРЕЗИДЕНТА БАЙДЪН, НА ФОНА СЪБИТИЯТА ОКОЛО УКРАИНА

Автор: Майор (о.з.)инж. Калин Христов, член на СОР „Атлантик“

27 април 2021 г.

Старт на новата политическа линия на САЩ спрямо Русия даде президентът Джо Байдън с интервюто си пред тв-канал ABC. Той нарече Путин „човек без душа“ и дори „убиец“, което беше и най-остро изказване по адрес на Путин от водещ западен лидер до сега. По повод президентска кампания през 2020 г., Байдън смята, че Русия се е намесила в нея и затова заяви, че „ще си плати“. От друга страна Русия и Китай бяха поканени на срещата за климатичните промени и сключване на нов договор за стратегическите нападателни оръжия, което демонстрира прагматичния подход на новата администрация.

Имаше и срещи в Европа, които показаха, че САЩ стоят твърдо зад съюзническите си ангажименти по линия на НАТО. Интересно е, че новата администрация все още не е прибегнала до налагането на санкции на компаниите от „Северен поток-2“.

На този фон възниква въпросът как Путин ще отговори на очевидното предизвикателство отправено лично срещу него?

Любим инструмент на Кремъл е военния шантаж и най-яркият пример е „доктрината Патрушев“. На 14 октомври 2014 г. секретарят на Руския съвет за сигурност Николай Патрушев заяви пред вестник „Известия“, че новата руска военна доктрина, предвижда възможността за превантивен ядрен удар от нашите въоръжени сили в регионални и местни конфликти: отблъскване на агресия с използване на конвенционални средства за унищожаване не само в мащабна, но и в регионална и дори в местна война“. Какво означаваше това?

Редица наблюдатели посочват високата вероятност от използването на ядрено оръжие при изострянето на геополитическата ситуация в някакъв регион с цел промяна на съществуващото статукво. Имайки предвид „доктрината Патрушев“, наличието на политическа воля за такава промяна, както и безразличието към стойността на човешкия живот (собствения и този на другите) Русия може да се опита да постигне сериозни външнополитически резултати само със заплахата от употреба или ограничена употреба на ядрени оръжия. Това според „стратегите“ в Москва е „деескалация чрез ядрена ескалация“. Казано с прости думи - **ядрен шантаж**.

Даже и през най-остро противопоставяне между НАТО и Варшавския договор такова нещо е било недопустимо да се случи на европейския континент.

След заявленията от страна на руското политическо ръководство за „нова Ялта“ и връщане зоните на влияние стана ясно, че Кремъл би направил опит да атакува Украйна или някоя балтийска държава и да се опита да включи НАТО в мащабен военен сблъсък, в който да разчита на конвенционалното си превъзходство. Тогава, под заплахата от употреба на ядрено оръжие и взаимно унищожение да принуди противника да се предаде с аргумента „струват ли си жертвите за защита на една страна“. Верно това звучи цинично, но обикновеното имперската политика е такава.

В САЩ внимателно анализираха тази заплахата и основните изводи бяха представени през април 2018 г. в доклада „A Strategy for Deterring Russian Nuclear De-Escalation Strikes.“

Единственото възможно противодействие на тази руска политика може да бъде ограничен ядрен удар и решимостта той да бъде осъществен на база договорните отношения между страните, било то като членове на НАТО или на двустранни спогодби. В резултат последва създаването на друг вид ядрени оръжия. През февруари 2020 г. Пентагонът потвърди разполагането на нови ядрени бойни глави с малка мощност W76-2 (5-7 килотона) за ракети Трайдънт II на подводници от клас Охайо, които патрулират в Атлантическия океан. Така САЩ вече могат да отговорят на ядрената ескалация на Кремъл без да се отстъпва пред шантажа от взаимно гарантирано унищожаване. Достигна се до нов паритет в ядрения покер с управниците в Русия.

След идването на власт на президента Тръмп, настъпиха редица неблагоприятни промени в политиката за колективната отбрана на НАТО, което накара френския президент Макрон да направи изказването за „мозъчната смърт на Алианса“. Балтийските страни се чувстваха застрашени от реална инвазия от руска страна и само решителните действия на Пентагона изиграха възпиращ ефект. ЕС също се оказа изоставен и застрашен, независимо от своята мощна икономика. Свидетели бяхме на редица отстъпки пред Москва. Пример за това са споразуменията в Минск, които де факто искаха от Украйна да капитулира пред Русия. Много показателна е и речта на Макрон на Мюнхенската конференция за сигурност на 19 февруари 2020г., където той заяви, че „политиката на Европа за пренебрегване на Русия се провали“. През този период Кремъл беше в настъпление и може да отбележим редица негови успехи:

1. Поставяне начело на редица държави на президенти, които са зависими в някаква степен от Кремъл или са проруски настроени.
2. Засилване влиянието му сред крайно леви или крайно десни политици във Франция, Италия, Германия, Австрия и др.
3. Ерозиращи хибридни атаки насочени срещу световните демокрации със силно влияние върху изборните процеси в тях.
4. Провеждане на редица подривни операции на чужда територия – серията убийства на дисиденти в Англия, случая Скрипал, взривове на военни складове в Чехия и България, опита за преврат в Черна гора и др.
5. Редица успешни кибер атаки срещу държавни и частни институции и хора.
6. Икономическо проникване в редица страни от Европа и източване на капитали от тях, чрез провеждане на неоколониална политика.
7. Финансиране на паравоенни и други организации в европейските страни.

Но да проследим реакцията на Кремъл след изказването на Байдън. Първо, беше отзован посланикът на Русия от Вашингтон. Второ, последва познатата ни тактика на военен шантаж на близък партньор на САЩ, към когото е поет сериозен ангажимент. Ясно е, че Москва не може да противодейства по никакъв друг начин на Запада, освен чрез „дрънкане на оръжия“. Затова март месец започна бързо нарастване количеството на руски войски около украинските граници. По данни на ЕС това е групировка от 150 000 човека и много единици военна техника, значително превишаваща войските от 2014 г., когато беше анексиран Крим. Правеше впечатление, че силите се придвижват денем без прикритие, което заедно с други признаци можеше да ни подсказва, че вероятно крайната цел не е мащабен конфликт. Последваха изказвания на Песков, че тези войски не застрашават никого и Русия може да ги дислоцира където пожелае на своята територия. Независимо от това, самото наличие на огромно количество въоръжение и техника е риск от избухване на сериозен конфликт при някаква провокация. Всички тези „военни игри“ от руска страна бяха подкрепени с мащабна пропаганда и дезинформация насочена срещу Украйна, което породило основателно безпокойство в страните от Европа.

В тъй наречените Донецка и Луганска републики са раздадени повече от половин милион руски паспорти. Според думите на Виктор Водолацки, заместник-председател на Комитета на Държавната дума по въпросите на ОНД, до края на 2021 г. те ще станат един милион. Тази тактика с изкуствено създаване на руски малцинства, които да бъдат „защитавани“ от Русия ни е добре позната от Абхазия и Южна Осетия. Под друга форма и в България се създават подобни руски анклави, чрез закупуване на имоти с преференциални кредити от руското правителство.

Очевидно е желанието на Кремъл да постигне три неща:

- сплашване на украинското политическо ръководство с цел да го направи по отстъпчиво;
- да продължи с разделянето на Украйна, чрез едностранна промяна юридическия статут на ОРДЛО, като субект на Руския свят и при първа необходимост да се използва редовна руска армия за защита на населението с руски паспорти;
- показване на света и лично на президента Байдън, че Русия е важен фактор, който не може да бъде пренебрегван.

Що се отнася до Украйна, страната направи своя избор и показа решимостта си да се изправи срещу агресора, за първи път след 7 години война и най-накрая започна да неутрализира „петата колона“ на Кремъл, започвайки с демонтирането на пропагандната му машина. Украинската армия претърпя основна промяна. На въоръжение постъпиха новия противотанков комплекс FGM-148 Javelin, турския ударен безпилотен комплекс Байрактар ТБ2, израелския разузнавателен комплекс Bird-Eye 400, свръх лекия комплекс за разузнаване и целеуказване Thales Spy Arrow, средства за комуникация, средства за РЕБ, стрелкови оръжия и др. В страната има инструктори помагачи за преминаване на въоръжените сили по стандартите на НАТО. Украинската държава продължава да инвестира за модернизация на армията над 5% от БВП. Всичко това е добре известно на Русия и рискът от огромни загуби при една атака вече е много по-голям, просто това не е украинската армия от 2014 г.

Важно е да посочим новото отношение на Вашингтон към Украйна изказано в реч на президента Байдън. Не само суверенитетът, а и териториалната цялост на Украйна са жизненоважни за САЩ. Подчертава се решителността на Америка да осигури защитата ѝ, както и да отстоява това декларирано отношение. Тези нови формулировки отразяват различно, по-високо ниво на съюзническото взаимодействие между Украйна и САЩ, постигнати в хода на интензивните преговори между Киев и Вашингтон. Всъщност това отговаря днес на статуса на Украйна като MNNA (основен съюзник извън НАТО).

Точно тази решителност и отношение искаше да изпита Путин при предприетия ход със струпването на огромното количество войски на границата.

Какъв бе отговорът на САЩ? Последваха две много важни телефонни обаждания. Едното от президента Байдън до президента Путин за среща на върха между тях. Второто, на националният съветник по сигурността Джейк Съливан до руския му колега Николай Патрушев, с когото са обсъдили възможността за провеждане на конференция с участието на президентите на двете страни след ескалацията на напрежението между Вашингтон и Москва и въпроси от взаимен интерес.

Много наблюдатели обвиниха Байдън във слабост, но аз смятам, че това е израз на силата на най-голямата демокрация в света. САЩ въведоха пакет санкции, с които забраняват на своите компании да купуват директно руски дългови ценни книжа, емитирани от Централната банка, Националният фонд за богатство или Министерството на финансите на РФ след 14 юни 2021 г.

Освен това Министерството на финансите на САЩ наложи санкции срещу 16 организации и 16 лица, за които се твърди, че са свързани с намесата на Русия в американските избори. Също така бяха въведени санкции срещу осем физически и юридически лица, свързани с Крим, включително членове на правителството на републиката. На 10 руски дипломати е наредено да напуснат Вашингтон с обяснението, че са работили като разузнавачи под дипломатическо прикритие. След санкциите и последвалата заявка за още по-решителни такива, Кремъл осъзна: Америка не се шегува и веднага след началото на мащабен конфликт Руската федерация ще бъде изключена от системата SWIFT, ще бъде въведено ембарго за доставките на нефтени продукти от Русия и накрая, ще бъдат конфискувани (не замразени, а конфискувани) „трилиона долара на Путин в Америка“.

В отговор Москва обеща „решителна реакция“ срещу САЩ и не можа да измисли нищо друго, освен да изгони 10 служители от американското посолство, които са по-необходими на руснаците отколкото на Америка. Путин в речта си пред Думата заяви, че противниците на Русия „ще съжаляват, така както никога не са съжалявали“, но досега самата администрация в Кремъл изглежда неспособна да подкрепи думите си с реални действия освен военен шантаж.

Решението за изтегляне на войските, обявено от военният министър Сергей Шойгу, е доказателство, че призивът на Байдън, разясненията на Съливан към Патрушев, последвалите санкции и предупреждения за нови мерки, както и общите действия на Запада като единен фронт, са сработили: Кремъл разбра, че **цената на евентуална мащабна атака срещу Украйна е твърде висока.**

Можем да обобщим в няколко пункта какво се случва:

- руските войски са в процес на изтегляне от границите на Украйна;
- консилиум от цивилни лекари бе допуснат до Алексей Навални след откарването му в градската болница на гр. Владимир;
- в обръщението след разговора на Путин с Лукашенко няма изявления относно интеграцията на Беларус или ДНР / ЛНР;
- митингите не бяха сурово потушени както предните организирани протести, независимо от скандиранията „Путин е убиец“, „Свобода за Навални“, „Не на войната“.
- Путин се съгласи да се срещне със Зеленски в Москва;
- президентът Зеленски не се уплаши, а предложи отказ от Минските споразумения и да се включат САЩ в нормандския формат на преговорите.

Възможно е това да е договорено за сключване на някаква сделка, но бъдещето ще покаже какво стои зад тази прагматичност на Русия.

Развитие на събитията от последните седмици показва, че Русия е в упадък според шефа на МІБ. Ричард Мур заяви, че Русия е „обективно отслабваща“ държава. Според него Русия преживява „много труден период“ в икономически и демографски план, пише The Times. Мур подчерта, че Русия „остава един от най-належащите проблеми“ за британското разузнаване. Като пример за „безразсъдното поведение“ на Москва той посочи концентрацията на войски на границата с Украйна, както и влошаването на отношенията с Чехия.

Коментирайки ескалацията на конфликта с Украйна, Мур заяви, че Великобритания и САЩ са предупредили президента Владимир Путин за последиците от инвазия в Украйна. Шефът

на английското разузнаване изрази увереност, че руснаците не се съмняват в позициите на двете страни по този въпрос.

За всички е ясно, че са похарчени едни огромни суми за проведените маневри около украинската граница, почти сравними с тези, които Путин обеща в посланието си да разпреди на руските граждани. Показателни са ръстът на цените на основни храни в Русия и предложението, вече разходите за живот да се изчисляват въз основа на средния доход, а не според стойността на потребителската кошница определяна на тримесечие. Като добавим и данните от Стокхолмския международен институт (SIPRI) относно военните разходи в света за 2020 г., можем да си представим изпитанията пред икономиката на Руската федерация. Първата петица по отношение големината на военните разходи включва САЩ, Китай, Индия, Русия и Великобритания. Русия е посочена на четвърто място с 61,7 млрд. долара годишно. Тежко бреме за икономиката е и участието на руски военни във войната в Сирия и други страни по света.

Изминаващият месец показва нещо много важно. В Европа не се страхуват от Русия и ако Западът действа заедно може да се укроти „руската мечка“.

Доказателство за това е разследването в Чехия на взривовете във военните складове във Врбетице и последвалите действия на чешкото правителство, независимо от силно проруския им президент. Русия губи поне 6 млрд. евро от неучастие на Росатом в търга за чешката атомна електроцентра, има отказ от купуване на руската ваксина, технологично ембарго, отрицателно отношение на целия ЕС и изгонване на маса руски дипломати от европейските страни в знак на солидарност. Полският премиер Матеуш Моравецки реши спешно да свика среща на върха на Вишеградската група, която включва Полша, Чехия, Словакия и Унгария. „Целта на тази среща е да се обсъди ситуацията на фона на ескалацията на действията през последните седмици от страна на Руската федерация, последните развития в чешко-руските отношения и израз на солидарност и подкрепа за действията, предприети от Чешката република“, се казва в съобщението.

Това е добър пример специално за България как се прави политика към Русия на принципа на реципрочността от една малка страна, но членка на ЕС и НАТО. Кремъл с всичките си арогантни действия да изгони повече чешки дипломати и така да блокира работата на посолството в Москва се вкара в патова ситуация без полезни ходове, защото Прага реагира огледално.

Може да обобщим, че Руската федерация представлява риск за демократичната общност със своята политика на военен или суровинен шантаж, особено за своите съседи от бившия СССР. Продължава подкрепата за сепаратистите в Украйна, Молдова, Абхазия и Южна Осетия, създава размирици и конфликти, там където някоя страна иска да е независима. В момента отново части от Черно и Азовско море са блокирани за кораби на други държави до октомври и на практика украинския флот там е в невъзможност да функционира. Всичко това показва, че към Русия трябва да се подхожда внимателно и твърдо, при защита на националния ни интерес в пълен синхрон и подкрепа на съюзниците от ЕС и НАТО.